

Opetus- ja kulttuuriministeriö

OKM Lausuntopyyntö oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 30.6.2014, dnro OKM/47/010/2014

Sivistystyönantajat ry kiittää ministeriötä mahdollisuudesta lausua asiassa. Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki on oppilaitosten toiminnan sekä oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin kannalta erittäin merkittävä säädös. Oudoksumme kuitenkin sitä, ettei ministeriö ole lakiesityksen valmisteluvaiheessa käynyt keskustelua yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen harjoittelukoulujen kanssa. Yksityisillä opetuksen järjestäjillä ja yliopistojen harjoittelukouluilla olisi ollut valmiudet tehdä asiassa yhteistyötä, jotta esimerkiksi oppilashuollon nykytilanne olisi saatu selvitettyä perusteellisesti.

Sivistystyönantajat ry vastustaa voimakkaasti esitettyä muutosta lakiin. Uudistusta perustellaan sillä, että se lisäisi oppilaiden yhdenvertaisuutta. Sen toki voidaan nähdä sisältävän koulujen välistä tasa-arvoa ja oppilaiden yhdenvertaisuutta lisääviä elementtejä. Osassa yksityisten opetuksen järjestäjien ylläpitämiä oppilaitoksia ja osassa yliopistojen harjoittelukouluja muutos kuitenkin toteutuessaan romuttaisi pitkään hyvin toimineet järjestelmät ja heikentäisi oppilaiden mahdollisuutta saada psykologin ja kuraattorin palveluita.

Yksityisten opetuksen järjestäjien ylläpitämien oppilaitosten itse tuottama palvelu on laadukasta ja hyvin saatavilla

Oppilas- ja opiskeluhuoltolain säätämisen taustalla oli selvitys siitä, että useat kunnat eivät ole tähänkään asti kyenneet vastaamaan lainsäädännön mukanaan tuomista velvoitteista. Lakiuudistuksen jälkeen on ilmennyt, että kunnilla on edelleenkin huomattavia vaikeuksia saada järjestettyä lain edellyttämiä psykologi- ja kuraattoripalveluita. Yksityisten koulutuksen järjestäjien ylläpitämissä oppilaitoksissa ja yliopistojen harjoittelukouluissa sen sijaan näihin palveluihin on usein panostettu

merkittävästi paremmin. Usein nämä oppilaitokset ovat tarjonneet palveluita oppilailleen ja opiskelijoilleen minimimitoitusta laajemmin. Siirtyminen kunnan tuottamiin palveluihin heikentäisi siten huomattavasti oppilaiden pääsyä opiskeluhuollon palveluihin.

Sivistysvaliokunta on omassa mietinnössään korostanut, että opiskelu- huollon keskeisten toimijoiden on toimittava kouluissa ja oltava kiinteä osa kouluyhteisöä. Yksityisten opetuksen järjestäjien ylläpitämissä oppilaitoksissa ja valtion harjoittelukouluissa psykologit ja kuraattorit ovat usein suoraan oppilaitosten palveluksessa ja siten koko ajan oppilaiden tavoitettavissa itse oppilaitoksessa. Jos nämä palvelut siirretään kunnan hoidettavaksi, tämä kiinteä yhteys väistämättä kärsii ja palvelut heikenevät. Nyt oppilaitosten palveluksessa oleville opiskelu- huollon työntekijöille muutos merkitsisi osin hyvinkin pitkäaikaisten työsuhteiden irtisanomista. Kunnat puolestaan eivät välttämättä kykene tai halua palkata kaikkia omaan henkilöstöönsä ja usein tämä myös merkitsisi työsuhteen ehtojen huonontumista.

Oppilaitos palvelun tuottajana

Lakimuutosta on perusteltu myös sillä, että yksityinen oppilaitos ei voi toimia psykologin palveluiden tuottajana. Tälle perustelulle ei löydy tukea lainsäädännöstä eikä myöskään Valviran käytännöstä.

Opiskeluhoitolain 7§:ssä ja 15.3 §:ssä määritellään opiskelu- huollon tehtävät. Laki yksityisestä terveydenhuollosta puolestaan määrittelee 2 §:ssä sen, mihin toimintoihin kyseistä lakia sovelletaan. Opiskeluho- llaissa määritellyt tehtävät vaikuttaisivat olevan luonteeltaan aivan muu- ta kuin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 2 §:ssä luetellut toiminnot. Ne ovat luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja opintoja tukevaa toimintaa eivätkä terveydenhuollon piiriin kuuluvia hoitotoimenpiteitä. Vuosikymmenten soveltamiskäytäntö on myös ollut yksiselitteinen, eikä psykologin palvelujen järjestämiseen ole vaadittu lupaa.

Joka tapauksessa myös yksityisellä opetuksen järjestäjän ylläpitämällä oppilaitoksella tai yliopiston harjoittelukoululla olisi oikeus toimia myös laissa yksityisestä terveydenhuollosta määriteltyjen tehtävien tuottaja- na, jos oppilaitos täyttää luvan saamisen edellytykset. Hallituksen esi- tyksen luonnoksessa otettu tulkinta ei siten ole lainmukainen.

Nykyinen laki velvoittaa perusopetusta antavat yksityiset ja valtion kou- lut antamaan oppilailleen sekä psykologin että kuraattorin palvelut. Jos jo laki velvoittaa palveluiden antamiseen, ei se enää voi edellyttää jon- kunlaista lupamenettelyä. Riittää, että palvelu tuotetaan sitä koskevien vaatimusten mukaisesti ja pätevyyden omaavalla henkilöstöllä.

Vaikka opiskelu- huollon järjestämisvastuu määriteltäisiinkin oppilaitok- sen sijaintikunnalle, ei se edellytä, että kunnan pitäisi itse tuottaa palve- lut omalla henkilöstöllään. Jos opiskelu- huolto päätetään kaikilta osin määritellä kunnan vastuulle, lakiin tulee ottaa selvyuden vuoksi määräys siitä, että yksityisen opetuksen järjestäjän ylläpitämä oppilaitos tai yli- opiston harjoittelukoulu voi toimia palvelun tuottajana.

Epätasa-arvoisuus oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden saamisessa

Lakiesityksen kantavana ajatuksena on se, että kaikki oppilaat on saatettava kunnallisten palvelujen piiriin. Nykytila aiheuttaa esitysluonnoksen perustelujen mukaan epätasa-arvoisuutta opiskeluhuollon palvelujen saatavuudessa ja siten myös koulutuksellista epätasa-arvoisuutta.

Tavoite kaikkien tasapuolisista mahdollisuuksista saada opiskeluhuollon palveluita on tietysti kannatettava. On kuitenkin yhteiskunnallisesti ja oppilaiden oikeusturvan kannalta kestävämpää, että tavoite pyritään saavuttamaan huonontamalla niiden oppilaiden tilannetta, jotka nyt ovat laadukkaiden palveluiden piirissä. Vastuullisten viranomaisten tulisi ennemminkin keskittää voimansa siihen, että myös kaikki kunnat huolehtisivat vastuistaan yhtä hyvin kuin useat yksityisten opetuksen järjestäjien ylläpitämät oppilaitokset ja yliopistojen harjoittelukoulut jo nyt tekevät.

Lausunnon keskeinen sisältö

Sivistystyönantajat ry vastustaa voimakkaasti ehdotettua muutosta. Se heikentää oppilaiden mahdollisuuksia saada oppilashuollon palveluita niissä yksityisten koulutuksen järjestäjien ylläpitämissä oppilaitoksissa ja yliopistojen harjoittelukouluissa, jotka ovat tarjonneet kuraattorin- ja psykologinpalveluita oppilailleen minimimitoitusta paljon laajemmin.

Eri oppilaitosmuotojen ja opetuksen järjestäjien oppilaitoksissa opiskelevien oppilaiden tasa-arvoisia mahdollisuuksia saada opiskeluhuollon palveluita ei voida parantaa siten, että huononnetaan jo olemassa olevia hyvin toimivia järjestelmiä.

Hallituksen esityksen luonnoksessa on tehty yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain pohjalta virheellinen tulkinta oikeudesta tuottaa kuraattorin- tai psykologinpalveluita. Nykylainsäädännön mukaan yksityisen koulutuksen järjestäjän ylläpitämä oppilaitos ja yliopiston harjoittelukoulu eivät ole lain mukaan vain oikeutettuja vaan velvoitettuja järjestämään opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut oppilailleen. Jos opiskeluhuolto päätetään kaikilta osin määritellä kunnan järjestämisvastuulle, lakiin tulee ottaa selvyuden vuoksi määräys siitä, että yksityisen opetuksen järjestäjän ylläpitämä oppilaitos tai yliopiston harjoittelukoulu voi toimia näiden palveluiden tuottajana.

Sivistystyönantajat ry

Esa-Pekka Kauppinen
asiantuntija

Sivistystyönantajat ry on vuonna 1993 perustettu opetus- ja korkeakoulualan työnantajien edunvalvontajärjestö, joka neuvottelee yliopistojen, yksityisten oppilaitosten ja ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten yleissitovat työehtosopimukset ja valvoo jäsentensä työmarkkina- ja elinkeinopoliittisia etuja. Yhdistys on Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n jäsenliitto.

Sivistystyönantajat ry edustaa yli 300 jäsentä, jotka ovat säätiöitä, osakeyhtiöitä, rekisteröityjä yhteisöjä tai julkisoikeudellisia laitoksia. Liiton jäsenten palveluksessa on yli 56.000 työntekijää. Jäsenet edustavat kaikkia koulutusasteita:

- *yliopistoja ja ammattikorkeakouluja*
- *ammatillisia oppilaitoksia ja lukioita*
- *peruskouluja*
- *vapaan sivistystyön oppilaitoksia (kansanopistoja, kansalaisopistoja, kesäyliopistoja, liikunnan koulutuskeskuksia, opintokeskuksia)*
- *taiteen perusopetuksen oppilaitoksia (kuten musiikkiopistoja)*